

OVER PLUIMVEE

Tekst en foto's:
Monique de Vrijer

KROP PROBLEMEN

De krop is een soort zak, waarin het voer dat de kip eet als eerste terecht komt na het doorslikken. Vaak hebben de kippen een goed gevulde krop gedurende en aan het einde van de dag, en is de krop weer leeg als ze 's morgens opstaan. Helaas gaat het ook wel eens mis en krijgen we te maken met 'kroproblemen'. Er zijn echter een hoop verschillende oorzaken van kroproblemen bij kippen.

De krop

De krop bestaat onder andere uit spieren. In de krop wordt het voedsel tijdelijk opgeslagen en wordt de voermassa ingeweekt met het speeksel van de kip. Nadat het voer ingeweekt is, wordt het voer door middel van de spieren doorvervoerd richting de maag.

Een kip heeft 2 magen, namelijk de spiermaag en de kliermaag.

Allereerst komt het voer vanuit de krop in de kliermaag terecht. In de kliermaag –de naam zegt het eigenlijk al- komen er nog meer spijsverteringssappen bij het voer. De kliermaag vormt het spijsverteringssap dat we pepsine noemen. Naast pepsine wordt ook zoutzuur gevormd. Zoutzuur zorgt ervoor dat er een lage zuurgraad in de spier- en kliermaag ontstaat, wat pepsine activeert. Ook zorgt het ervoor dat de kalk uit de schelpjes en kalkhoudende steentjes in het grit, vrij komt en opgenomen kan worden. De kliermaag is maar een kleine maag, waar niet heel veel voer in past.

Als alle spijsverteringssappen voldoende hebben ingewerkt, komt het voedsel vervolgens in de spiermaag terecht. De spiermaag bestaat uit 2 dikke spierschijven. De binnenkant van de spiermaag is bedekt met een harde hoornlaag. De 2 spierschijven werken als een molensteen waartussen het voedsel 'gemalen' wordt. Kiezel (grit, kleine steentjes) helpt hierbij.

Als het voer uit de magen komt, dan komt het terecht in de darmen.

Wat kan er nu mis gaan met de krop van onze kippen. Het kan gebeuren dat de krop niet meer gelegeerd wordt, zodat de kip dus constant met een overvolle krop loopt. Al snel zal de kip zich ook ziek gaan gedragen.

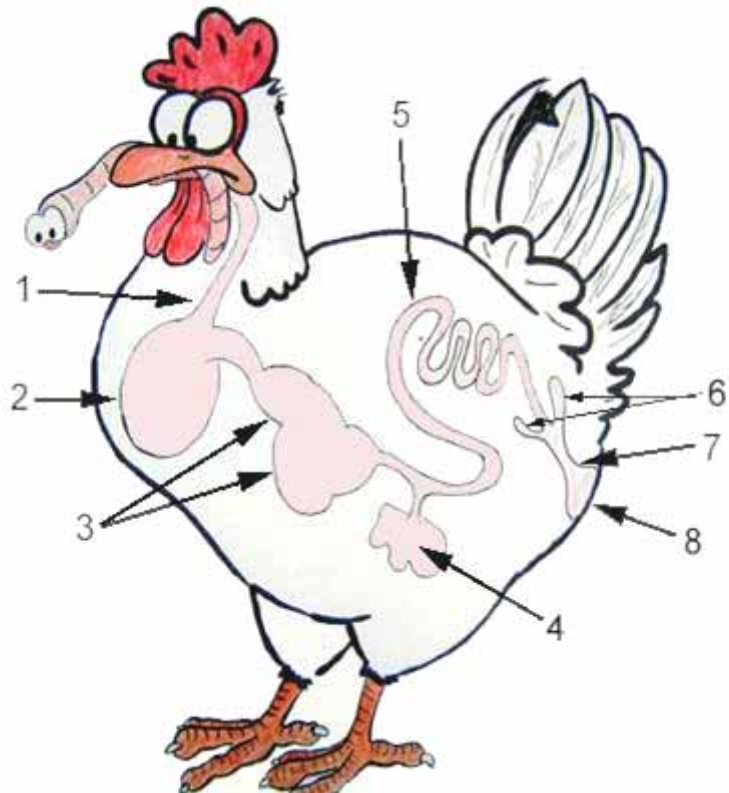
Ze kunnen stoppen met eten en drinken en soms een belachelijk grote kropomvang hebben. Hierdoor kunnen ze evenwichtsproblemen krijgen, of gewoon moeite hebben met normale dingen, zoals het op stok komen. Soms staan de kippen ook raar te doen met hun kop of nek; ze maken moeilijke slikbewegingen of schudden met de kop, soms zie je ook een soort hikken of gapen.

De krop kan bij nader onderzoek heel hard zijn, of juist zacht waarvan de inhoud vreselijk kan stinken wat je kunt ruiken als je de snavel opent.

Rechts: Maagdarmkanaal of spijsverteringskanaal van een kip. Tekening: Monique de Vrijer.

1. Slokdarm
2. Krop
3. Kliermaag en spiermaag
4. Lever met galblaas
5. Dunne darm
6. Blinde darmen
7. Endeldarm
8. Cloaca

Er zijn tal van oorzaken die er voor kunnen zorgen dat er kropproblemen ontstaan. Ik zal er eens enkele op een rijtje zetten.

Vezels

Vezels zitten o.a. in groenvoer en zijn belangrijk voor een goede spijsvertering; niet alleen voor die van ons, maar ook voor die van de kip.

Als een kip niet voldoende vezels binnen krijgt, wordt het maagdarmkanaal niet voldoende geprikkeld waardoor er kropproblemen kunnen ontstaan, al dan niet deel uit makend van een groter probleem (spijsvertering die stil ligt.)

Wat we echter vaker aantreffen, is dat een teveel aan vezelrijk materiaal voor problemen zorgt. Dit is een veel voorkomende oorzaak van kropproblemen. Denk dan aan lang vezelig materiaal zoals lang gras, stro of hooi, en eventueel veren.

Een teveel aan vezels is vaak te herkennen aan een (over)volle krop die maar niet lijkt te willen slinken. Vocht kan veelal wel naar binnen (richting de maag), maar de verdere inhoud blijft in de krop steken. Dat vezelrijke materiaal kan in de krop bijvoorbeeld een verstopping veroorzaken. Het wordt van binnen een grote kluwen, waarin ook nog resten van later opgenomen voer blijven zitten.

Maar, ook niet onbelangrijk, het kan ook dat er vezelmateriaal achterblijft in de krop, doordat de krop vanwege een andere oorzaak niet goed meer geleegd kan worden. De volle krop is dan niet de oorzaak van het probleem, maar een gevolg.

Indirect of los daar weer van kan het ook voorkomen dat teveel vezelrijk voer met te weinig vocht er voor zorgt dat de krop het spul niet kan verwerken. Doordat de kip dan teveel gaat drinken kan de krop weer overreikt worden, wat ook weer voor problemen kan zorgen (zie verder).

Hoe dan ook, het blijft oppassen met vezelrijk materiaal. Geef je kippen daarom geen gemaaid of geknipt gras dat lang is. Als kippen zelf gras eten, pikken zij kleine stukjes van de grassprietten af, zodat er geen lang gras in de krop komt. Geven wij bijvoorbeeld gemaaid gras, dan eten de kippen dat in zijn geheel op, wat dus problemen kan gaan geven. Als je gras aan je kippen wilt voeren, knip dat dan in kleine stukjes en bouw het langzaam

op als ze het niet gewend zijn. Ook kippen die voor het eerst op een mooie groene grasmat komen, kunnen zich helemaal klem eten. En kippen die juist niks meer te eten hebben kunnen strootjes e.d. gaan eten. Probeer dat dus te voorkomen. Het overmatig eten van vezelrijk materiaal kan ook veroorzaakt worden door bepaalde tekorten. Zorg dus dat de dieren voldoende voor kippen geschikt voedsel binnen krijgen.

Overeten of -drinken

Teveel eten of drinken kan ook voor problemen zorgen! Vooral bij warm weer is er de kans dat kippen zich overdrinken. Overeten kan gebeuren als we iets heel lekkers voeren (terwijl de kip eigenlijk al 'vol zit') of als er bijvoorbeeld veel andere kippen zijn, waardoor één kip alles snel opeet om voor zichzelf te hebben. Doordat kippen prooidieren zijn, zullen ze doorgaans veel voer in korte tijd verzamelen. Als er dus een hele berg heel veel lekkers ligt kan het dat de kip te veel eet. Het probleem van overeten of -drinken is dat de krop overrekt wordt. Je kunt dit zien als een soort ballon waar de rek uit is, en die dus niet meer terug krimpt naar zijn oorspronkelijke vorm. In het ergste geval van overrekking kunnen de spieren en zenuwen van de krop scheuren. Als de krop eenmaal overrekt is, dan is hij dus beschadigd. Een overrekte krop door overeten is niet iets dat je vaak zal treffen, tenzij je eventueel vleeskippen houdt; die zijn erg belust op eten. Helaas is er weinig aan te doen als een krop uitgescheurd is en er zenuwen e.d. beschadigd zijn.

Vernauwing of afsluiting, verlammingen

Door bijvoorbeeld tumoren kan er een afsluiting ontstaan in het maagdarmkanaal. Indirect kan de ziekte van Marek daarom ook een oorzaak zijn. Neurale Marek kan verlammingen aan de krop veroorzaken en viscerale Marek kan woekeringen in de kliermaag veroorzaken. Ook kunnen er verlammingen optreden of tumoren die niet door Marek veroorzaakt worden. Redelijk zeldzaam, maar wel mogelijk zijn eventuele draaiingen van het maagdarmkanaal, waardoor er een afsluiting ontstaat.

Teveel vezelrijk materiaal kan dus ook voor een verstopping zorgen!

Een kennis van mij heeft dit meegemaakt met een van haar krielen. De Cochinkriel in kwestie had al een maand last van een hangende krop. De inhoud ervan wilde maar niet slinken en daarbij kwam er dus een gistende lucht uit haar snavel. Het leegmasseren lukte niet en het dier vermagerde zienderogen.

Bij de dierenarts aangekomen werd er besloten om de krop open te maken en te kijken of er een oorzaak te vinden was, die dit probleem veroorzaakte. Nadat de krop geopend was, troffen ze een grote prop met stro, hooi en voedsel aan. Deze prop was in de tussentijd zo groot geworden dat de krop was uitgerekt en verzakt, en daardoor onderhuids ook gescheurd was. Hierdoor was de krop, die normaal gesproken netjes rond is, uitgestulpt in allemaal kleine verzak-kinkjes, waardoor het voor het voedsel niet meer mogelijk was om goed door te stromen. De dierenarts heeft de krop leeg gemaakt en heeft daarbij een deel van de krop weggesneden en weer aan elkaar gehecht.

Nadat het kippetje was bijgekomen van de narcose en operatie, is er in eerste instantie vooral zacht voer aan haar gevoerd. De eerste paar keer ging dat door middel van dwangvoeding, omdat er echt gegeten moest worden, maar al snel pakte het zelf de draad weer op. Graantjes kreeg ze in het begin niet om te voorkomen dat het de krop,

die nog helende was van de operatie, zou beschadigen. Naast wat zacht voer als groen, brood, legkorrel (in het begin geweekt met water) kreeg ze de eerste tijd ook nog antibiotica en vitamines. De kriel herstelde zich goed, en loopt nog steeds kiplekker rond!

Foto's op deze pagina met dank aan: Jacqueline Mansveld.

1. De krielkip wordt klaargelegd om verdoofd te worden.
2. De krop wordt open gesneden en de kropinhoud is zichtbaar.
3. De kropinhoud die verwijderd is.
4. Stuk krop dat verwijderd is. (Let wel, het gaat hier om een Cochinkriel die normaal slechts 800-1000 gr. weegt!)

Ernstige darmproblemen

Dit kan van alles zijn, maar denk hierbij ook aan wormen en coccidiose. Zulke problemen kunnen er voor zorgen dat het hele maagdarmkanaal, dus inclusief de krop, stil komt te liggen.

Buikvliesontsteking en verklevingen

Dit is iets wat heel erg vaak gezien wordt bij kippen! Doordat bij een buikvliesontsteking de darmen kunnen verkleven en niet goed meer werken, kan secundair de kropledinging beperkt worden. Vaak zijn deze dieren ziek, vermageren - wat natuurlijk al snel het geval is bij een krop- (dus spijsvertering) probleem - en hebben een harde buik.

Ik heb dit een keer meegemaakt bij een hennetje. Het hennetje had een vieze gistende massa in haar krop zitten. Je hebt erg de neiging om je alleen maar met die krop bezig te houden, omdat de inhoud maar niet wilde slinken... Je denkt dus aan een kropprobleem. Maar bij sectie bleek er veel meer aan de hand te zijn. Doordat haar spijsvertering compleet stil lag, en zodoende de krop niet meer gelegegd werd, ging de inhoud gisten.

Links: Gedurende de dag vult de krop en aan het einde van de dag hebben de kippen vaak een zichtbaar 'volle' krop, die dan 's morgens weer leeg is.

Schimmelinfecties van de krop

Schimmel infecties van de krop kunnen veroorzaakt worden door *Candida Albicans* (een soort gist) Meestal is dit een bijkomend probleem met een andere oorzaak, zoals problemen met het maagdarmkanaal. Ook een algehele slechte weerstand, na een antibioticakuur, of het drinken uit vieze drinkbakken of waterbronnen en slechte hygiënische omstandigheden kunnen *Candida* veroorzaken. De krop raakt hierdoor verdikt en geeft zogenaamde pseudo membranen (witte aanslag) op het

slijmvlies, wat je soms kan zien zitten als je in de bek kijkt.

De kip is doorgaans suf en heeft een slechte eetlust.

Naast het aanpakken van de *Candida* is het ook belangrijk om de mogelijke oorzaak aan te pakken; de dierenarts kan je helpen aan antischimmel middelen.

Zachte krop

Als door wat voor reden dan ook de krop niet gelegegd wordt, kan de kropinhoud, die dus langer dan normaal in de krop aanwezig is, gaan gisten. De kip kan daarbij een zieke indruk geven en door even boven de snavel te ruiken, weet je

al wat er aan de hand is. Een gistende kop stinkt namelijk verschrikkelijk! (Dat kan dus ook door een secundaire Candida infectie komen.)

Je zult, om je kip te helpen, doorgaans dan ook een sterke maag moeten hebben.

Omdat het niet altijd bekend is wat de oorzaak is van een gistende krop, zal je hulp alleen niet altijd voldoende zijn. Je kunt wel een soort eerste hulp uitvoeren, maar afhankelijk van wat de oorzaak is, is dat soms niet voldoende en heeft je kip de hulp nodig van een dierenarts.

Wat je zelf kan doen is wat vocht inbrengen bij je kip. Hierin moet je een beetje je weg zien te vinden. Ervaring leert dat behoorlijk wat water de truc wel eens wil doen. Dit kan bijvoorbeeld met een spuitje. Je doet de snavel van de kip open en gaat met het spuitje over de tong de keel in, waarin je het spuitje leeg drukt. Net achter de tong zie je een heel klein gaatje en dat is de luchtpijp. Daar mag in geen geval vocht of iets anders dan lucht inkomen! Doe dit alles met beleid; je mag geen weerstand voelen!

Nadat je wat water in de krop hebt gebracht, moet je de krop masseren, om vervolgens de kip onderste boven te houden en te proberen om de stinkende massa eruit te masseren.

Je kip kan paars aanlopen en het benauwd krijgen van zulke acties, dus houd de kip zelf ook goed in de gaten. Laat de kip tussendoor zonodig even op adem komen.

Als het niet lukt om de kropinhoud eruit te masseren, dan kun je er het beste mee stoppen en bij voorkeur een dierenarts inschakelen, die de krop dan d.m.v. een kropsnede leeg kan halen.

Is de krop wel leeg, dan heb ik vaak gelezen dat je wat yoghurt of water met appelazijn kan geven, wat een gunstige werking kan hebben.

Rechts: Het leek in eerste instantie dat deze Leghorn hen legnood had, maar ze bleek last te hebben van een harde krop.

Harde krop

De inhoud van de krop kan ook heel hard aanvoelen. Er zit dan soms een heel harde bal in de krop waar geen beweging in te krijgen valt. De bal kan ook op een wat ongewone hoogte in de krop zitten, waardoor de krop op een onnatuurlijk rare plaats lijkt te zitten bij een kip.

Ik heb zelf een kip gehad met een harde krop, die erbij zat als een pinguin. In eerste instantie dacht ik dan ook dat ze legnood had, maar bij een nadere inspectie ontdekte ik een heel harde bal die vrij hoog in haar krop zat.

Wederom is de truc water. Veel water!

In andere artikelen lees ik dat je de inhoud naar de maag moet masseren maar in mijn ervaring valt er bij een harde krop zonder water helemaal niks te masseren.

Water dus. Breng water in en ga de krop masseren. Niet aaien, echt masseren. En breng telkens opnieuw wat water in.

Ik heb de kip onderste boven gehouden, maar er kwam geen druppel water meer uit. Het leek allemaal te zijn opgenomen door die harde bal.

Ik herhaalde het inbrengen van water en het stevig masseren van de krop met de harde inhoud een paar keer per dag. En nog dezelfde dag werd de bal al kleiner.

Als water niet voldoende wil helpen, kun je eventueel ook wat (sla)olie inbrengen. Maar bedenk je echter dat als er maar een klein beetje olie per ongeluk in de luchtpijp terecht komt, dit grote consequenties kan hebben (lees: kip gaat dood). Ik doe bij voorkeur olie in krop voor de nacht en masseer dat nog in, laat het vervolgens een nachtje zijn werk doen en ga de volgende dag weer verder.

Foto rechts: Pauline van Schaik.

Algemeen

Zowel bij een zachte als een harde krop is het zaak om de kip even te laten vasten. Zolang het probleem er is, schiet je kip er niks mee op, als er nog meer voer bij de inhoud in de krop komt. Drinken mag wel, tenzij je kip echt veel gaat drinken; een kropprobleem maakt soms nogal dorstig. Geef de kip dan af en toe gedoseerd water om overrekking van de krop te voorkomen.

Is de krop eenmaal leeg, geef dan in het begin slechts een klein beetje eten, bijvoorbeeld eerst alleen wat granen (tenzij er dus geopereerd is) of een heel klein beetje legkorrel (legkorrel kan als het nat is weer een bal vormen) en bouw het langzaam op. Houd goed in de gaten of de krop zich weer leegt.

Tot slot

Een kropprobleem kan dus van alles betekenen en het valt niet altijd mee om te achterhalen wat de oorzaak van het probleem is.

Voorkomen is beter dan genezen; wees dus alert op een goede voeding en voer geen dingen als lang gras om problemen te voorkomen.

Een kropprobleem hoeft zeker niet het einde van je kip te betekenen, en met de juiste hulp kan je het probleem vaak ook redelijk eenvoudig weer oplossen. Maar mocht het allemaal niet baten, blijf dan niet te lang doorgaan met de kip en schakel liever een dierenarts in.

Links: En met de geopereerde Cochinkriel gaat het goed, zo je ziet: Hevig broeds!

Foto: Jaqueline Mansfeld.